

SYLABUS KURZU ZUR 402

KRITICKÉ TEORIE MÉDIÍ: MASOVÁ KULTURA, MÉDIA A SPOLEČNOST

Katedra mediálních studií a žurnalistiky

stupeň: bakalářský

vyučující: PhDr. Jaromír Volek, Ph.D.

výstup: zkouška

výuka: úterý 14.00 - 15.40/ posluchárna AVC

Pro absolvování kurzu je třeba splnit následující podmínky:

1/ získat minimálně 50 bodů ze sedmi dílčích testů

2/ závěrečný písemný test (60%)

Závěrečné hodnocení je dáno součtem bodového hodnocení obou popsaných úkolů.

TÉMATA PRO ZÁVĚREČNÝ ESEJ (neplatí pro tento semestr)

- 1/ Možnosti a hranice pojmu „masová kultura“: kritická reflexe jeho aplikovatelnosti jako analytického nástroje (pokus o redefinici)
- 2/ Kritická reflexe základních východisek kritických teorií médií
- 3/ Masová kultura jako obranný mechanismus
- 4/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou teorie narcismu
- 5/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou kritické teorie (Frankfurtská škola)
- 6/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou teorie simulace a hyperreality.
- 7/ Analýza konkrétního produktu masové kultury optikou teorie hegemonie.
- 8/ W. Benjamin, M. McLuhan, J. Baudrillard: názorové protivníci nebo souběžci?
- 9/ Nezamýšlené důsledky informatizace pozdněmoderních společností: případová studie
- 10/ Riziková společnost a masová média: masová média jako součást pozdněmoderních rizik?

Závěrečný esej - kritéria hodnocení:

- 1/ stylistická úroveň 2/ práce se zdroji - formální náležitosti (odkazy, citace, bibliografie)
- 3/ dodržení zadaného tématu a naplnění požadavků daného žánru 4/ využití dostupné literatury a datového kontextu 5/ logická výstavba textu 6/ korektní aplikace a interpretace použitých teoretických koncepcí 7/ závěrečné shrnutí – jasnost, konkrétnost 8/ originalita výkladu a celkový přínos základních zjištění

HODNOCENÉ ESEJE:

1-1,49=130

1,5-1,99=110

2-2,49=90

2,5-2,99=70

V případě nedosažení 70 bodů je třeba esej přepracovat

Základní literatura:

- Eco, U. (1995): Skeptikové a těšitelé. Svoboda.
Kloskowska, A. (1967): Masová kultura. Svoboda.
Le Bon, G. (1993): Psychologie davu. Praha.
McLuhan, M. (1991): Jak rozumět médiím. Odeon.

Doporučená četba:

- Arendt, H. (1994): Krize kultury. Mladá fronta.
Baudrillard, J. (1996): O svádění. Votobia.

Habermas, J.(2000): Strukturální přeměna veřejnosti. Filosofia.
McLuhan, M. (2000): Člověk, média a elektronická kultura. Jota.
Ortega y Gasset, J. (1993): Vzpouza davů. Naše vojsko.
Ritzer, G. (1996): Mcdonaldizace společnosti. Academia.

1. týden - Základní informace o hodnocení a celkové organizaci kurzu (cca 30 min)

2. týden - Odborná exkurze: Česká televize Praha

3. týden – Úvod do problematiky: kritická teorie médií – základní vymezení

klíčová slova: *kritická/é teorie, masová kultura, populární kultura, lidová kultura, masa, dav, masscult, midcult.*

• **MACDONALD, D. (1953): A THEORY OF MASS CULTURE. IN: DIOGENE Č. 3.**

*Fiske, J.: Understanding popular culture. Routledge 1989, pp. 23-32.

Revue pro média (téma: Média a populární kultura). In: HOST č. 10, 2001.

*Eco, U.: Skeptikové a těšitelé. Svoboda 1995, pp. 34-63.

- Wilensky, H. (1964): Mass society and mass culture: interdependence or independence? In: Smelser, N. (ed) American Sociological Review, Vol. 29, No. 2. pp. 174-6, 194-6. (studovna FSS)

- James, R. (1995): What is popular culture. In: Cultural theory and popular culture. Routledge, pp. 1-19.

4. týden - Kultura a masa optikou psychoanalýzy: (masová) kultura jako obranný mechanismus

Klíčová slova: *vědomí, předvědomí, nevědomí, libido, superego, ego, id, obranné mechanismy já- vytěsnění, regrese, sublimace, projekce, reaktivní formace, racionalizace, introjekce, reálné a ideální já, ideál já, fetišismus, voyérismus, éros, thanatos, kolektivní duše, psychologie davu.*

• **FREUD, S. (1990): NESPOKOJENOST V KULTUŘE. IN: O ČLOVĚKU A KULTUŘE. ODEON 1990, PP. 316-380.**

* Freud, S. (1999): Já a Ono. In: Sebrané spisy Sigmunda Freuda. Psychoanalytické nakladatelství, pp. 189-229.

* Freud, S. (1990): Psychologie masy a analýza Já. In: O člověku a kultuře. Odeon, pp. 110-275. (studovna FSS)

* Mulvey, L. (1975): Visual Pleasure and Narrative Cinema. Screen, 16,3 (Autumn) 6-18.

5. týden - Narcistická kultura optikou psychoanalýzy

Klíčová slova: *primární a sekundární narcismus, egoismus, separační a individuační stádium, grandiozita, pravé já, falešné já, dětská omnipotence, štěpení já, imperiální já, syndrom paní Bovaryové.*

• Lasch, Ch. (1979): The Socialization of Reproduction and the Collapse of Authority. In: The Culture of Narcisism. W.W. Norton, pp. 154-186.

* Freud, S. (2002): K zavedení narcismu. In: Sebrané spisy Sigmunda Freuda. Psychoanalytické nakladatelství, pp. 129-151.

- Rohr, H.P. (2001): Narcismus - vnitřní žalář. Portál, pp. 12-40, 131-133.

- Flaubert, G. (1969): Paní Bovaryová. Mladá fronta.

6. týden – Kulturní narcismus, masová kultura a masová média

Klíčová slova: *reflexivní projekt já, terapeutická sensibilita, spektaklizace, celebritizace, narcistická idealizace – kult hvězd, estetizace každodennosti.*

• **LASCH, CH. (1979): THE NARCISTIC PERSONALITY OF OUR TIME. IN: THE CULTURE OF NARCISISM. W.W. NORTON, PP. 31-51.**

- Lipovetsky, G. (2001): Narcis aneb strategie prázdnoty. In: Éra prázdnoty. Prostor, pp – 43-60.

- Kernberg, O. (1999): Normální a patologická láska. Portál, pp. 173-208.

7. týden - Kulturní průmysl I. (Adorno, Horkheimer)

Klíčová slova: *směnná a užitná hodnota, komodifikace, reifikace, racionalizace, kulturní průmysl, identifikace, poetické mystérium zboží, jednota industriálního systému, instrumentální racionalita, anti-osvěceni, autoritární osobnost.*

• **T. Adorno: The Schema of Mass Culture. In: Adorno, T. (1992): Culture Industry. Sage, pp. 53- 84.**

* Horkheimer, M. : Tradiční a kritická teorie. pp. 1-21.

* Adorno, T. (1992): How to look at television. In: Adorno, T. Culture Industry. Sage, pp. 136- 153.

* Adorno, T., Horkheimer, M. (1979): The Culture industry enlightenment as mass deception.

In: Adorno, T., Horkheimer, M. Dialectic of Enlightenment. London. Verso. pp. 120 - 124.

8. týden - Kulturní průmysl II. (Benjamin, Marcuse)

Klíčová slova: *auratické umění, zreflexivnění každodenního života, proměna percepční zkušenosti, nová sensibilita masy, represivní desublimace, základní a vedlejší represe*

• **BENJAMIN, W. (1984): UMĚLECKÉ DÍLO VE VĚKU SVÉ TECHNICKÉ REPRODUKOVATELNOSTI. IN: DÍLO A JEHO ZDROJ. ODEON 1984 PP. 16-47.**

* Marcuse, H. (1991): Vítězství nad nešťastným vědomím: represivní desublimace. In: Jednorozměrný člověk. Naše vojsko. pp. 66-136.

9. týden – Ideologie, hegemonie, kontrahegemonie v masových médiích

Klíčová slova: *ideologické nástroje státu, kontrahegemonie, mechanismy vytváření souhlasu, falešné vědomí.*

• **Kellner, D. (1990): Contested Terrain and the Hegemony of capital. In: Television and the Crisis of Democracy. Westview Press, pp. 14-22.**

• **Newbold, Ch. (1995): Approaches to cultural hegemony within cultural studies. In: Approaches to media. Arnold, pp. 328-331.**

* Golding, P., Murdock, G. (1979): Ideology and the Mass Media. In: Barrett, M., Corrigan, P., Kun, A., Wolff, J. (eds.): Ideology and Cultural Production. Croom Helm. pp. 198-224.

* Hall, S. (1982): The rediscovery of ideology: return of the repressed in media studies. In: Gurevitch, M. et al.: Culture, Society and the Media. Methuen, pp. 354-363.

* Good, L. (1989): Power, Hegemony, and Communication Theory. In: Angus, I., Jhally, S. (eds): Cultural Politics in Contemporary America. Routledge. pp. 51-64.

- Bennett, T. (1986): Popular culture and "the turn to Gramsci". In: Bennett, T., Mercer, C., Woollacott, J. (eds): Popular Culture and Social Relations. Open Univ. Press. pp. xi-xix.

10. týden – Masová média a proměna veřejnosti

Klíčová slova: *veřejná sféra (veřejnost), refeudalizace veřejnosti, reprezentativní veřejnost, depolitizace kultury, kritický dialog, veřejná mediální služba*

• **HABERMAS, J.(2000): STRUKTURÁLNÍ PŘEMĚNA VEŘEJNOSTI. FILOSOFIA. PP. 231-244, 254-280, 281-298**

* Garnham, N.(1986): The media and the public sphere. In: Golding, P., Murdock, G., Schledsinger, P. (eds): Communicating Politics. Leicester University Press, pp. 45-53.

- Elliott, P. (1982) Intellectuals, the "information society" and the disappearance of the public sphere. In: Schlesinger, P., Sparks, C. (eds) Media, Culture and Society. Academic Press, London, Vol. 4, No. 3, pp. 244-6.

11. týden – Technologický determinismus a jeho kritika /médiu jako poselství?/

Klíčová slova: *technologický /mediální/ determinismus, těžká a lehká média, časová a prostorová média, McLuhanovy spirituální dichotomie, Sapir-Whorfova hypotéza, horká a chladná média, imploze.*

• **McLuhan, M. (2000): Gutenbergova galaxie. In: Člověk, média a elektronická kultura. Jota 2000.**

* McLuhan, M.: (1991): Jak rozumět médiím. Odeon. pp. 19-55.

* Marshall McLuhan versus Playboy (rozhovor). In: Člověk, média a elektronická kultura. Jota 2000.

12. týden – Od lineárního myšlení vizuálního prostoru k hodnotám multisenzorického života

Klíčová slova: vizuální prostor, akustický prostor, retribalizace, globální vesnice, noogeneze, planetizace,, tetradický model.

PŘEDNÁŠKA: [Anabela de Sousa Lopes](#): "Communication technologies: from house to home"
Escola Superior de Comunicação Social. Lisboa. Portugal

• **MCLUHAN, M.: POSTOJE A PODVODY MANAŽERSKÉ MINULOSTI. IN: ČLOVĚK, MÉDIA A ELEKTRONICKÁ KULTURA. JOTA 2000.**

• **MCLUHAN, M. ZÁKONY MÉDIÍ. IN: ČLOVĚK, MÉDIA A ELEKTRONICKÁ KULTURA. JOTA 2000.**

13. týden - Hyperrealita a simulace

Klíčová slova: označované, označující, směnná a užitná hodnota, plovoucí označující, symbolická směna, krize reprezentace, simulákrum, simulace, hyperrealita.

• **BAUDRILLARD, J.: PRAECESSIO SIMULACRORUM. IN: HOST 1996, Č. 6.**

* Baudrillard, J. (1983): Mass Media Culture. In: Poster, M. (ed.) Selected Writings. Stanford University press . pp. 63 - 97.

- Baudrillard, J. (1983) : Implosion of Meaning in the Media. In: In the Shadow of the Silent Majorities NY. Semiotext(e) pp. 1-61.

14. týden – Post-kritická perspektiva: nezamýšlené důsledky informatizace rizikové společnosti - pokus o ekologii informační technokultury

Klíčová slova: informační společnost, kritika informace, informační přetížení, reflexivní modernita, individualizace, nezamýšlené důsledky sociálního jednání, komunikační ideologie, důvěra, ontologické nebezpečí, riziková společnost.

• **Mackay, H. (2001): Theories of the Information Society. In: Investigating the Information Society. Routledge, pp. 21-41.**

* Beck, U.(1992): Risk Society:Toward a New Modernity. London. Sage, pp. 19-50.

* Volek, J. (2003): Mediální studia mezi kritikou ideologie a kritikou informace. In Média a realita. Brno : Masarykova universita v Brně, s. 11-34.

* Volek, J. (2002): Nezamýšlené důsledky "komunikační ideologie" v kontextu informační společnosti. In Média a realita: sborník prací Katedry mediálních studií a žurnalistiky. Brno : Masarykova Universita v Brně, s. 11-38,

- Luke, W., T. (1994): „Packaging“ Chernobyl: The Manufacture of Meaning from a Transnational Ecological Disaster. In: Screens of Power. University of Illinois Press, pp. 181- 201.

- Kroker, A.,Weinstein, M.A.(2001): Data Trash: the Theory of the Virtual Class. New World Perspectives. Montreal, pp. 27-40.

LEGENDA:

TESTOVÁNA BUDE ZNALOST A POROZUMĚNÍ TEXTŮ UVEDENÝCH V KAPITÁLKÁCH

• **znalost textu je povinná na danou přednášku**

* znalost textu se předpokládá při vypracování závěrečného eseje
- doporučený text

Všechny texty, které nebyly publikovány česky jsou k dispozici na internetu v informačním systému- menu:
STUDIJNÍ MATERIÁLY/UČEBNÍ MATERIÁLY